

Vi kvinnor

SKV:s Småskrifter

Nr 1, 1949

i Demokratiskt Världsförbund

SAMMA LÖN FÖR SAMMA ARBETE

Tvenne föredrag i kvinnornas lönefråga av ANDREA ANDREEN och INA MÖLLER

I.

ATT SAMMA LÖN BÖR BETALAS för samma arbete vare sig arbetet utförs av en vit eller av en färgad, av en man eller av en kvinna är ju egentligen så självklart att saken inte alls borde diskuteras i länder där det finns likhet inför lagen för alla medborgare. De historiska betingelser, som möjliggjort en lägre kvinnolön och en lägre lön för negrer och andra färgade, är välkända för oss alla. När kvinnorörelsen nyligen högtidlighöll 100-årsminnet av sin födelse påmindes vi om det intressanta faktum att kvinnorna vaknade upp till insikt om sin brist på medborgerliga rättigheter just när de önskade kämpa för negrernas frigörelse. Än i dag finns det många paralleller mellan kvinnornas och de färgade rasernas kamp för fulla medborgerliga rättigheter. Av en tillfällighet förekom för några veckor sen i samma nr av Morgon-Tidningen en ledare om kolonialfolken och en underledare om kvinnolönerna. I båda fallen tillrättades stor försiktighet, man borde gå fram sakta och väl betänka alla faror — ungefär samma tonfall, som dem man fann i högerpressen under arbetarrörelsens kampår.

HUR ÄR DET MED KVINNOLÖNERNA I SVERIGE? Vi har samma lön i samma tjänsteställning i offentlig tjänst, vilket icke hindrar att man i rätt många fall genom att ge mäns och kvinnors tjänster olika namn kunnat ordna så att samma arbete betalas lägre när det utförs av en kvinna än när en man utför det. I enskild tjänst är kvinnolönen ungefär 2/3 av den manliga lönen; för kontorspersonal med kvalificerat arbete är kvinnolönen endast 59 % av den manliga

---

enligt en i Sociala meddelanden publicerad undersökning.

SAMMA LÖN FÖR SAMMA ARBETE. När det gäller att försvara den lägre kvinnolönen har man ständigt försökt leda i bevis att en kvinna, som sköter samma tjänst eller syr samma kappa som en man likväl inte gör samma arbete. Den kvinnliga arbetskraften blir dyrare, säger man. Uttrycket »samma lön för samma prestation» har tillkommit för att göra rättvisa åt denna synpunkt. I LO:s kvinnolönekommittés betänkande (1945) skyntar man att kvinnors prestationsförmåga måhända är ungefär 80 % av mäns. Under 1920-talets kamp mot lika lön för kvinnor i statstjänst försökte man sig på direkta jämförelser av mäns och kvinnors arbetsprestationer — man räknade antal plomber för tandläkare och fraktsedlar för järnvägstjänstemän. Det visade sig vara en oframkomlig väg. Sen dess har man specialiserat sig på en jämförelse mellan mäns och kvinnors frånvaroprocen i arbetet. Trots många undantag finns det otvivelaktigt för närvarande en viss allmän tendens till fler ledighetsdagar för kvinnor än för män. Man har menat att detta borde påverka t. o. m. ackordslönen: maskinerna blir inte lika fullständigt utnyttjade när kvinnor sköter dem. Denna orimliga ståndpunkt tycks man dock nu vara benägen att frångå; Axel Strand i LO uttalade i somras att »det är absolut stötande med ackordsprislistor, där det stipuleras ett pris för manliga arbetare och ett lägre för kvinnliga, trots att det är fråga om samma arbete».

Hela denna fråga om samma arbete är felaktigt upplagd, när man konstruerar upp könsskillnad i arbetskraftens värde på basis av individuella olikheter mellan arbetarna. Två människor gör ju aldrig fullt samma arbete. I statstjänst garderar man sig genom att från början noga undersöka förtjänst och skicklighet och hälsotillstånd. I enskild tjänst har man möjlighet att avskeda den arbetskraft, som visar sig undermålig. Vad nu frånvaroprocen särskilt beträffar, så bottnar den högre procen för kvinnor med säkerhet inte i en köns-

bunden större sjukdomsbenägenhet. När kvinnorna i viss utsträckning hittills varit mer borta från arbetet än männen så beror det främst på deras dubbelarbete och på deras lön. Denna statistik kommer att få ett annat utseende, när vi får tillräckligt med kollektivanordningar för yrkesarbetande mödrar: daghem för barnen nära hemmet eller arbetet, möjlighet att få även sjuka barn tillsedda, möjlighet att lämna bort tvätt och lagning och köpa god lagad mat, när så behövs. När kvinnorna får full lön har familjen bättre råd att använda dessa möjligheter och om både man och hustru förtjänar lika mycket så behöver det inte alltid bli hon, som stannar hemma.

Men, säger någon, vi har också de ansvarslösa unga flickorna, som inte tar sitt arbete på allvar. Ja, det är ett fel och där har samhället stor skuld genom att vi ställer upp hemmet som ett lockande alternativ till yrkesarbetet. Vi behöver en kraftig propaganda bland unga flickor för det egna yrket, vi måste väcka deras yrkesstolthet, så att de kan något riktigt, när de gifter sig och kan ta upp sitt yrke på nytt om de lämnar det under en del år.

Till sist invänder man att den kvinnliga arbetskraften ändå alltid blir handikappad genom graviditet och amning. Riktigt, men det torde vara till allas vårt bästa. I den mån denna samhällsnödvändiga verksamhet fördyrar den kvinnliga arbetskraften så bör — tycks det — vi alla dela kostnaden, inte bara alla kvinnor.

Slutsatsen blir den att eftersom vi inte genom en individuell lön kan ta hänsyn till den enskildes speciella grad av skicklighet eller sjuklighet eller familjesvårigheter så skall personer, som utför samma arbete, ha samma lön, oberoende av kön.

FARAN AV LIKA LÖN. Om kvinnor får samma lön som män kommer en mängd kvinnor att förlora sitt arbete, säger man, för det är klart att arbetsgivaren hellre tar en man, om kvinnan inte är billigare. Ett gammalt avskyvärt argument — kvinnan ska peta ut en man genom att underbjuda honom. I detta sammanhang är det

faktiskt lämpligt att ta fram kvinnornas i allmänhet större förmåga att göra sig nyttiga även utanför yrkesarbetet. Om det under en period inte finns arbete för alla utan några måste vara arbetslösa, så har arbetslösa kvinnor i regel visat sig vara mycket mer användbara än arbetslösa män. Arbetslöshet betyder inte numera att döma dessa kvinnor till svält; vi ska väl tro att arbetslöshetsförsäkring blir ett bestående drag i framtidens samhälle.

Just för närvarande är ju inte risken stor att kvinnorna skulle förlora sitt arbete genom lika lön. Redan för två år sen framhöll undertecknad att den bästa tänkbara tid för genomförandet av lika lönekravet är just under dessa år av arbetskraftsbrist. Men det finns en annan fara, den att kvinnorna kommer att få det minst kvalificerade och därför sämst avlönade arbetet på sin lott. Men så är det redan nu. Den lägre kvinnolönen har inte räddat oss från det. Man har alldeles rätt i att detta är en verklig fara, som måste bekämpas icke minst genom kraftig propaganda för yrkesutbildning åt flickor. Den faran blir inte större, om lika lönen genomföres, tvärtom. Dels kommer många flickor att spurras till att ta upp tävling med männen i kvalificerade yrken, när de vet att de kan få samma lön, dels kan kvinnornas fackorganisationer och representanter koncentrera hela sin energi på denna punkt, när lönekravet är genomfört, och på det sättet vinna mycket mer än för närvarande, då all kraft går åt för att ernå några procents löneförbättring här och där.

VINSTEN AV LIKA LÖN. Enligt min tro är lika lönen av stor betydelse, när det gäller kvinnornas samhällsinflytande. Den som länge frågat sig varför kvinnorrösträtten efter så många år ej lett till en ordentlig kvinnorepresentation — något upp emot 50/50 — den ser en viktig orsak i kvinnornas ekonomiska osjälvständighet och underlägsenhet. Jag vet att man säger att vårt samhällsinflytande skall växa genom uppfostran, genom att vi får fler kvinnliga specialister. Det är nog också sant och bra, men snabbare och kraftigare effekt skulle man få om de kvinnliga yr-

kesarbetarnas likvärdighet med de manliga bleve fastslagen genom lika lön. Och för mig ter sig ett ökat samhällsinflytande för kvinnorna som det viktigaste av allt, på det kan man bygga ett hopp om varaktig fred.

HINDER FÖR LIKA LÖN. Egentligen var det inte så märkvärdigt att kvinnorna på sin tid fick rösträtt. Det stora steget i fråga om rösträtt togs ju när man genomdrev att alla män, oberoende av samhällsställning och förmögenhet skulle få rösträtt och valbarhet. Sedan det skett kunde varje parti tro sig vinna på att även kvinnor fick rösta. Och valbarheten har det visat sig lätt att hålla mest på det teoretiska planet. När det gäller samma lön åt kvinnor som åt män ställer sig saken annorlunda. Det finns många, som kan förlora på den saken. Arbetsgivaren kan förlora en billigare arbetskraft. De manliga arbetarna kan få vänta längre på sina löneförhöjningar — de kan förlora under en övergångstid. Och på deras sida står de hustrur, som lever på männens inkomst. Ganska likgiltiga till frågan ställer sig i många fall de gifta kvinnor, som har yrkesarbete: om jag får löneförhöjning så får han ingen, det kan komma på ett ut. Och slutligen är många kvinnor, som är helt beroende av sin egen arbetsförtjänst, rädda för att lika lönen skall göra dem mindre konkurrenskraftiga. Om alla dessa argument mot lika lön gäller det att de väger mindre tungt i en tid, då det finns gott om arbete. Därför bör man genomföra samma lön för män och kvinnor med samma arbete n u.

VÄGEN TILL LIKA LÖN. Det var ett beklämmande skådespel, som uppfördes vid 1948 års riksdag i frågan om lika lön. De kommunistiska riksdagskvinnorna hade föreslagit utredning om lagfästade av likalönsprincipen. Ingen av de övriga kvinnliga riksdagsledamöterna stödde motionen; två av de socialdemokratiska kvinnorna uppträdde i debatten som förslagens avgjorda motståndare. Man anförde mot förslaget att lönefrågor måste avgöras vid förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetare och inte kan göras till föremål för lagstift-

ning. Men här skulle endast gälla att fastställa vissa normer som måste följas i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare för att medborgarna skall få sin rätt. Staten har redan förut gått så långt att man i lag fastställt arbetstiden, både den dagliga och semester-tiden. Man har alltså med lag skyddat en så relativ mänsklig rättighet som fritidens längd. Men den absoluta, självklara rätt, som säger att om två medborgare utför samma arbete så skall de ha samma lön, den vill man inte lagfästa.

Jag kan inte tänka mig annat än att kvinnorna i riksdagen måste ändra ståndpunkt vid närmare eftertanke. I alla de konstitutioner, som skrivits under de sista åren, finns det något principuttalande om kvinnornas ekonomiska jämställdhet med männen.

I FN:s stadga heter det: »Vi de förenta nationernas folk — — äro beslutna — — att återupprätta tron på de grundläggande mänskliga rättigheterna, på individens värdighet och värde, på lika rättigheter för män och kvinnor samt för stora och små nationer.»

Och i utkast till internationell förklaring om de mänskliga rättigheterna artikel 21: »Var och en äger rätt till lika lön för lika arbete». Och i Ekonomiska och sociala rådets förslag till konvention om kvinnans rättigheter: »Kvinnorna bör ha samma lön som männen för samma arbete.»

Nu säger man kanske att ett sådant allmänt uttalande i lagen ej blir bindande. En omedelbart effekt kunde det i alla fall få: att likalönsprincipen blir genomförd i de affärsföretag där staten har aktiemajoritet. Staten bär själv kostnaden och kan äntligen få möjlighet att här genomföra den princip, som så länge gällt för den direkta statstjänsten. Med det exemplet på makt och med lagen att peka på vid förhandlingsbordet kommer vi med all säkerhet att gå snabbt fram mot målet: samma lön för samma arbete.

ANDREA ANDREEN

Föredrag hållet vid försättningskursen på Kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad juni 1948.

II.

PRINCIPER FÖR LÖNESÄTTNING.
Under industrialismens första tid fanns det inte någon enhetlig princip för lönesättning. Lönerna berodde på tillgång och efterfrågan och arbetskraften köptes och såldes i fria marknaden liksom andra varor. Genom att en mängd arbeten, som tidigare utförts i hemmen, överfördes till industrien kom ett stort antal kvinnor ut i förvärvsarbetet, och eftersom tillgången på kvinnlig arbetskraft var stor och konkurrensen med de manliga arbetarna hård, tvingades kvinnorna för att överhuvudtaget kunna förtjäna sitt nödtorftiga uppehälle till att acceptera lägre löner än männen. — Man bör emellertid inte glömma, att det icke var kvinnorna som inträngde på männens område, utan tvärtom hade genom industrialiseringen männen övertagit arbete som tidigare utförts av kvinnor. — På den tiden berodde arbetstid, hygieniska förhål-

landen och löner helt på arbetsgivarens godtycke. Om någon inte kunde leva på sin lön var det hans eller hennes ensak, existensminimum var ett okänt begrepp.

Genom arbetarrörelsens växande styrka och makt inträdde förbättringar, arbetstiden begränsades, de hygieniska förhållandena blev bättre och lönerna reglerades i avtal. I avtalen utgick man från ett visst existensminimum och fastställde inom olika yrken minimilöner som inte fick underskridas. Det underliga var emellertid att detta existensminimum och överhuvudtaget levnadskostnaderna ansågs vara olika för män och kvinnor. Man utgick från en orättvis och obevisad förutsättning att kvinnor skulle leva billigare än män.

KVINNORNA SKULLE »SKYDDAS».
Förbättringarna gick dock inte i så rask takt som arbetarna önskade och för att

mildra deras missnöje hittade man i Kaiser Wilhelms Tyskland på ett nytt sätt. I stället för förbättringar för alla vuxna arbetare skulle man i första hand »skydda» kvinnorna genom förbud för dem att arbeta på natten, efter barnsbörd etc. Hur de kvinnor som på så sätt utestängdes från arbetsmöjligheter skulle förtjäna sitt uppehälle, bekymrade man sig emellertid då inte om. Männen som fruktade kvinnornas lönedepressande konkurrens accepterade med förtjusning denna lösning. Fackföreningarna, i vilka kvinnor tyvärr inte deltog så flitigt, ansåg den s. k. skyddslagstiftningen som en första början till bättre skydd för alla arbetare och de från det reaktionära wilhelmska Tyskland emanerande ideerna blev och blir fortfarande föremål för internationella resolutioner, som antagits och antages utan några som helst vetenskapliga undersökningar, huruvida t. ex. nattarbete är skadligare för kvinnor än för män etc. Även om motiven ofta har varit välmenande, har resultatet blivit att kvinnorna fått svårare att hävda sig på arbetsmarknaden, och den s. k. skyddslagstiftningen har bidragit till att konservera de lägre kvinnolönerna och alltså till en osund konkurrens på arbetsmarknaden. De flesta av oss kommer nog ihåg hur det stod till här i Sverige, när kvinnorna innan det fanns mödrahjälp och moderskapspenning förbjöds att arbeta 6 veckor efter barnsbörd. Många kvinnor som hade lättare arbete vid en maskin tvingades däri-genom att under denna ömtåliga tid ta städningsarbete och dylikt för att kunna leva.

GOD LÖN OCH GODA ARBETSVILLKOR BÄSTA SKYDD FÖR ALLA ARBETARE. Man förstod inte att en sund utveckling fordrar bättre förhållanden för alla och att det bästa skyddet för alla arbetstagare är god lön och drägliga arbetsvillkor. Kvinnorna fick så småningom lika medborgerliga rättigheter, men förvägrades den mest elementära rätten — den rätt som skiljer den fria från slaven — rätten att sälja sitt arbete för betalning på samma villkor som andra vuxna medborgare. Att samhället skyddar barn och ungdom är

riktigt och nödvändigt, men att kvinnorna så länge funnit sig i och finner sig i att betraktas som omyndiga varelser (vilka inte själva förstår att välja det arbete som passar dem) är nästan oförklarligt.

Genom den s. k. skyddslagstiftningen bibehölls och vidgades löneskillnaden mellan män och kvinnor — denna löneskillnad som först tillkommit på grund av masstillströmningen av okvalificerade kvinnliga arbetssökande och alltså borde försvinna i och med den ökade efterfrågan på kvinnlig arbetskraft inom alla områden.

KVINNOR HAR INTE SAMMA MÖJLIGHETER TILL YRKESUTBILDNING OCH MÅSTE UTFÖRA DUBBELARBETE. En bidragande orsak till löneskillnaden har givetvis också varit det faktum, att många lärlings- och yrkesskolor varit stängda för flickor och att de inte heller själva tillräckligt bemödat sig om att övervinna dessa hinder utan underlåtit att förkovra och utbilda sig i yrket. Ser man emellertid närmare på kvinnornas uraktlåtenhet i detta fall, liksom även deras bristande organisationsintresse, kommer man in i en s. k. obehaglig cirkel. Det är väl just därför att de har så liten lön och själva måste utföra en mängd hushållsarbeten som männen slipper ifrån (för att inte tala om bristande förutseende från samhällets sida, när det gäller daghem och andra kollektiva anordningar) som de inte har tid att ägna sig åt fackligt arbete och har möjlighet att intressera sig för förkovran inom yrket.

KVINNAN SOM FÖRSÖRJARE. Ett annat skäl som anförs för kvinnornas lägre lön är att de inte så ofta som männen är familjeförsörjare. Ett sådant resonemang är ologiskt, ty åtminstone här i landet är inte en mans lön baserad på hans underhållsskyldighet (i vissa länder såsom Belgien, Frankrike etc. infördes under första världskriget s. k. familjebidrag, ett sätt att undvika de behövliga löneförbättringarna för alla, men det är väl knappast en metod att kopiera eller eftersträva i Sverige. Med våra statliga barnbidrag är vi ju på rätt väg.) De flesta kvinnor arbetar liksom männen för att förtjäna sitt uppehälle och

många kvinnor är antingen familjeförsörjare eller bidrager till uppehållet för gamla föräldrar. Att kvinnorna skulle leva billigare är också en föreställning som inte håller streck. Varken hyra, skatter eller mat är billigare för kvinnor än för män. Det är däremot riktigt att kvinnorna på grund av sina låga löner tvingas att själva utföra en mängd arbeten som männen lejer till, men detta har som redan antytts skett på bekostnad av deras yrkesutbildning etc. Befriar man genom kollektiva anordningar arbeterskan från en del av det betungande dubbelarbetet och ger henne god lön — då får vi se resultatet.

FÖRHOPPNINGAR OM RÄTTVISA FÖR KVINNAN. Genom situationen under andra världskriget, då kvinnor överallt fick göra männens arbete hade man hoppats, att utvecklingen skulle ta ett steg i rätt riktning, dvs. att äntligen det hägrande målet: Samma Lön för Samma Arbeta skulle nås. Denna förhoppning grundades på FN:s stadga, vari på flera ställen talas om lika rättigheter för män och kvinnor. I augusti i år antog även Kommittén för Mänskliga Rättigheter i FN:s Sociala och Ekonomiska råd en resolution av bl. a. följande lydelse: »Medlemsstaterna bör tillförsäkra alla kvinnor utan avseende på nationalitet, ras, språk eller religion samma rättigheter som männen vad beträffar arbete och lön och följaktligen lika rätt till socialförsäkring och yrkesutbildning.»

PRESTATIONSLÖN I STÄLLET FÖR LIKA LÖN. Allt detta har länge varit målet för kvinnornas hetaste önskningsar, men nu kommer ett stort men. När vi nu äntligen närmar oss den ekonomiska likställighet, som är grundval för all likställighet, har man plötsligt börjat rucka på det gamla begreppet »Samma lön för samma arbete». Nu har man hittat på något nytt nämligen »Lika lön för samma prestation» eller »lika lön för arbete av samma omfattning och kvalitet.»

Detta begrepp möter man i den i många avseenden utmärkta rapporten från LO:s Kvinnolönekommitté här i Sverige, och i det memorandum som Fackliga Världsfederationen

sänt till FN:s Ekonomiska och Sociala Råd har också förordats »Lika lön för arbete av samma omfattning och kvalitet.»

För att först säga något positivt måste det med glädje konstateras, att det i betänkandet från LO:s Kvinnolönekommitté står »Formella hinder för kvinnorna att hävda sig på arbetsmarknaden bör så mycket som möjligt undanrödjas» och vidare betonas starkt nödvändigheten av olika åtgärder av kollektiv art från samhällets sida för att kvinnornas dubbla arbetsbörda skall lättas. Att arbeta för höjandet av kvinnornas organisationsprocent och framför allt deras yrkesskicklighet är också riktlinjer som man måste helhjärtat gå med på.

Men resonemanget om kvinnornas lägre prestationsförmåga stöder sig på premisser som inte i alla avseenden kan godkännas. För det första utgår man från den uppenbart felaktiga förutsättningen att kvinnornas prestationer — i motsats till männens — överhuvudtaget är likartade och av enahanda värde. Skall man basera lön på prestation, då måste var och en betalas efter den individuella förmågan och skickligheten, men efter vad jag förstår har man från fackföreningshåll alltid motarbetat en dylik lönesättning. Det är emellertid självklart att för män liksom för kvinnor arbetsomfattning och kvalitet varierar för olika individer. Får därför männen sinsemellan lika lön för samma arbete utan hänsyn till den individuella prestationen är det ologiskt och felaktigt att införa ett annat slags lönesättning för kvinnorna.

HUR SKALL PRESTATIONEN BEDÖMAS? I betänkandet från LO:s Kvinnolönekommitté står det »att fastställandet av en lika prestationslön i den mån denna skulle vara möjlig att uppnå, måste vara en omdömes- och värderingssak utan objektiva bestämbare innebörd» och tillägges att man måste vid lönesättningen utgå från att arbetskostnaden blir lika vare sig män eller kvinnor används i arbetet. Hur bedömningen skall ske går man inte närmare in på.

Fackliga Världsfederationen har däremot i det PM som sänts till FN:s Sociala och Ekonomiska Råd närmare gått in på bedömningsfrågan. Däri heter det: för att uppnå en rättvis lönefördelning måste först en rättvis uppskattning av arbetet göras. En ny klassificering bör utföras inom varje yrkesgren, baserad på en jämförelse mellan mäns och kvinnors arbete. Där endast kvinnor är anställda kan jämförelse göras med närbesläktade industrier där manliga arbetare används. Inte utan orsak frågar man sig oroligt, hur uppskattningen av kvinnoarbetet skall göras och vem som skall utföra denna klassificering.

FRÅNVAROPROCENTEN. Som en orsak till kvinnornas lägre prestation anföres såväl i rapporten från LO:s Kvinnolönekommitté som i Fackliga Världsfederationens PM kvinnornas större frånvaroprocent. Denna frånvaroprocent bedömes emellertid efter nuvarande förhållanden, då kvinnorna på grund av den lägre lönen och de bristande sociala åtgärderna av kollektiv art oftast har dubbelarbete och till följd därav blir överansträngda. Hur kan man veta, att inte frånvaroprocenten skulle betydligt minskas om dessa olägenheter eliminerades? För att kunna dra slutsatser om kvinnornas lägre prestation måste man väl ändå utgå från samma grundförutsättningar. Så länge män och kvinnor varken har samma lön eller samma fritids- och förkovringsmöjligheter saknas en verklig grundval för bedömning av prestationen.

Som förut nämnts har den s. k. skyddslagstiftningen utgjort ett hinder för kvinnor att få lika lön, och man kunde tycka att tiden nu vore mogen för en revision av dylika lagar. Hur besviken blir man då inte, när man i den i så många avseenden utmärkta utredningen från Fackliga Världsfederationen läser följande:

»Ett slags första urval har praktiserats i de flesta länder i form av lagstiftning som för viss tid förbjudit kvinnor att utföra vissa slags arbeten vid vissa tidpunkter och under vissa förhållanden. Det är

nu av behov att vetenskapligt konsolidera och rationalisera de framsteg som hittills gjorts. Vid användandet av kvinnlig arbetskraft bör därför i all därtill hörande lagstiftning och förordningar kvinnans för- måga och fysiska konstitution beaktas. Ett rationellt system av yrkesurval och yrkesvägledning skulle möjliggöra för kvinnan att få största möjliga användning för sina medfödda egenskaper i sysselsättningar som passar henne och där hon kan göra det bästa arbetet.»

Vi har alltså inte kommit längre än att kvinnan fortfarande skall stå under förmynderskap. Hon får inte själv avgöra vilket arbete som passar henne och som hon anser önskvärt utan det skall behövas lagstiftning och förordningar härför. För en man behövs däremot ingen sådan lagstiftning. Att tala om att t. ex. nattarbetsförbudet har medfört »ett första urval» är ju rent nonsens, med samma rätt kan man tala om att diskriminering av t. ex. negrerna i Amerika medfört ett lämpligt första urval. Hur länge skall kvinnorna finna sig i denna olikhet inför lagen?

LIKA LÖNEN EN FARA FÖR KVINNORNA. I diskussionen om kvinnolöner framhålles ofta att ett genomförande av lika lön skulle göra kvinnorna mindre efterfrågade på arbetsmarknaden. Jag tror emellertid att de flesta kvinnor är villiga att ta den risken, ty det är ju på dem själva det beror om förutsägelsen skall slå in. Lika lön är väl just den sporre som behövs för att de verkligen skall göra den maximala insats på arbetsmarknaden som erfordras för att höja landets produktion och välbefinnande. Har de samma lön och samma utbildnings- och befordringsmöjligheter blir ju också intresset för yrket större. En förutsättning är givetvis också att samhället sörjer för att de kan förena förvärvsarbetet med uppgiften som maka och mor.

I en ledare i Morgontidningen för en tid sedan talas om att erfarenheterna från typografyrket visat att kvinnorna utestängs från vissa yrken, om de får lika

lön. Det är just ett exempel på falsk historieskrivning, då man inte med ett enda ord berör det inflytande som nattarbetsförbundet haft på kvinnornas arbete som typografer. Blir kvinnorna lika inför lagen bortfaller, som redan sagts, en av huvudledningarna till att de har svårare att hävda sig på arbetsmarknaden.

NÅGRA SIFFROR. Hur förhåller sig de kvinnliga lönerna i allmänhet till männens löner. Jag skall ta några siffror ur statistiska uppgifter från 1944/45. Bland de skandinaviska länderna ligger visst Finland bäst till, där är kvinnolönerna 80 %, i Sverige rör det sig nog nu om 69/70 %, i Danmark 60 och Norge 62 %. I Schweiz är det 69 % för industriarbeterskor, men endast 56 % för kontors- och affärsanställda. I England och Amerika torde kvinnornas löner i jämförelse med männens röra sig om 60 à 70 %. I Frankrike, där den nya konstitutionen stipulerar lika lön, har man under senaste åren gjort framsteg och enligt vad jag hörde i somras är genomsnittsskillnaden nu endast c:a 10 %. I Italien har kvinnorna lika lön på papperet, men i praktiken är variationerna stora. I Sovjetunionen och de östeuropeiska demokratierna har kvinnor lika lön. Jag hörde emellertid från Tjeckoslovakien att det är svårt för kvinnor att få bättre betalt arbete. Vi skall inte tala om länderna i Asien och Afrika, ty vi känner ju alla till i vilket elände och förtryck kvinnorna lever där.

KVINNOLÖNERNA ETT INTERNATIONELLT PROBLEM. Frågan om kvinnolönerna är ju ett internationellt problem och enligt vad jag förstår kommer FN:s Sociala och Ekonomiska Råd att ta upp frågan nästa år. Problemet diskuterades

vid Internationella Arbetsbyråns konferens i San Francisco i somras och man antog en resolution, vari regeringsdelegaternas uppmärksamhet fästes på att principen om samma lön för arbete av samma omfattning och värde återfinnes i IAB:s konstitution. Vidare påpekas vikten av att åtgärder omedelbart vidtas i denna riktning. Enligt resolutionen fattades beslut om att man skall studera frågan vidare och om möjligt vid nästa sammanträde försöka antaga internationella regler, och regeringarna uppmanas att vidtaga åtgärder för att främja frågans lösning. Det är kanske den riktiga vägen att gå att få såväl regeringar som fackföreningar med på en konvention från IAB, vari stipuleras lika möjligheter till yrkesutbildning och lika lön, vilken då torde komma att gälla prestationslön, om inte den samlade kvinnoopinionen kan hindra detta. Sedan förutser jag att nästa fas blir kamp för att få bort denna orättvisa princip, varigenom ju svårigheterna endast undvikas utan att frågan definitivt löses.

En annan sak av stor vikt som faller utanför ramen för denna artikel är nödvändigheten att lönerna höjs för arbete som betraktas som speciellt kvinnligt. Då kanske även män fick lust att ägna sig häråt, en utveckling som jag inte alls anser olycklig — tvärtom! Vi måste ha bort uppdelningen av arbetet i manligt och kvinnligt och öppna alla yrken för samtliga medborgare oavsett kön samt basera lönen på arbetets art och inte på den arbetandes kön.

INA MÖLLER

Inledningsanförande vid diskussion i Stockholmsavdelningen av SKV den 20 oktober 1948.

Prenumerera på Vi kvinnor i demokratiskt Världsförbund,

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFORBUNDS TIDNING

6 NR PER ÅR

Box 18073, Stockholm 18. Pris 1:50. Postgiro 51323

Katrineholms-Kurirens Tryckeriaktiebolag, Katrineholm 1949